

Østarbejdere – en udfordring og del af løsningen

ANALYSE

Søren Kaj Andersen & Jonas Felbo-Kolding

Politiken 25. maj 2014

Valget til Europa Parlamentet har sat fart på den i forvejen ophedede debat om EU-borgeres ret til at søge arbejde i andre EU-lande – den såkaldte ret til fri bevægelighed. Debatten drejer sig dog ikke om alle EU-borgeres ret til fri bevægelighed, men primært om østarbejdere, altså borgere fra øst- og centraleuropæere, der kommer her til landet for at arbejde. Fornylig kunne vi i nyhedsbrevet A4 læse, at 40 pct. af danskerne er 'helt' eller 'delvist' enig i, at 'EU-borgeres ret til at arbejde i mit hjemland bør begrænses'. Tallet bekræfter dermed den skepsis over for arbejdsmigration, som ofte er blevet bragt frem i debatten i Danmark.

Det kommer dog ikke særlig tydeligt frem i debatten, at gruppen af arbejdstagere, der kommer hertil fra andre EU-lande er sammensat. Det handler ikke kun om, at arbejdstagere fra de vestlige EU-lande på flere måder adskiller sig fra arbejdsmigranterne fra Øst- og Centraleuropa. Det handler netop også om, at gruppen af arbejdsmigranter fra Øst- og Centraleuropa ikke er en ensartet gruppe. Til nogle grupper knytter der sig problemer med social dumping. Andre ser derimod ud til at integrere sig stadig mere på det danske arbejdsmarked og kan blive en del af løsningen, hvis en forbedret økonomi og demografiske ændringer (flere ældre og færre i den arbejdsdygtige alder) betyder mangel på arbejdskraft inden for visse sektorer.

Vi hører ofte om underbetaling og arbejdsvilkår, der ligger endda meget langt fra, hvad der ellers kendetegner det danske arbejdsmarked. De sager, der kommer frem involverer stort set altid arbejdstagere eller virksomheder fra de nye medlemsstater øst. Flere undersøgelser har også vist, at der forekommer grelle eksempler på social dumping. Hyppigt er der tale om vikarer eller udsta-

tionerede arbejdstagere, det vil sige arbejdstagere, der er ansat i et firma eller bureau af en eller anden slags i Østeuropa og derfra udlejes eller udstationeres til Danmark. Grove brud på fx arbejdsmiljø- og skattelovgivning samt omgåelse af kollektive overenskomster og dermed bl.a. bestemmelser om lønforhold må naturligvis føre til debat. Vi hører jævnligt om sådanne sager inden for bygge- og anlægsområdet og på det seneste har der været opmærksomhed om transportbranchen og lastbilschauffører fra Bulgarien og Rumænien.

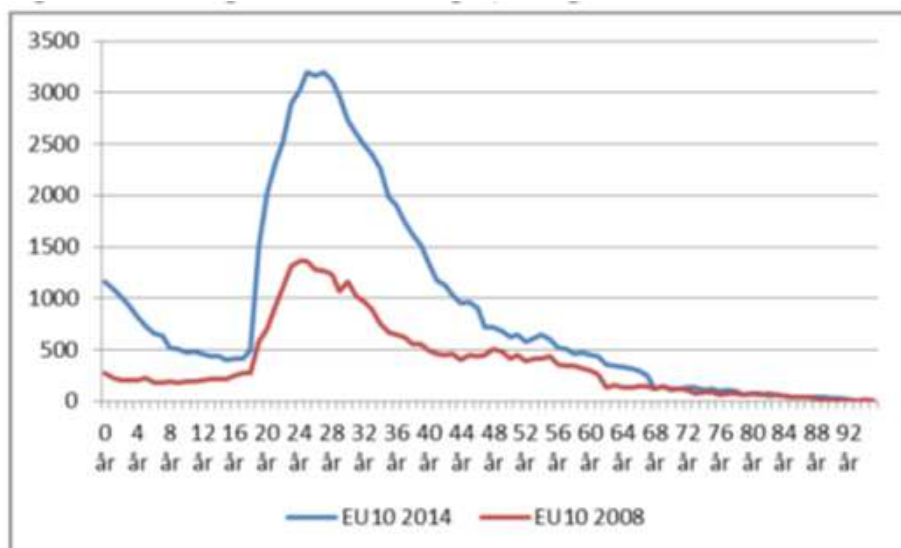
Men det må ikke glemmes, at klart de fleste af øst- og centraleuropæerne bliver ansat direkte i en dansk virksomhed. Det drejer sig om cirka trefjerdedele af dem. En FAOS-undersøgelse, samt tal fra det såkaldte E-indkomstregister, peger på, at flertallet af disse får en løn, der ligger lige omkring eller lidt over mindstebetalingen i de gældende kollektive overenskomster. Tallene viser dog samtidig, at østeuropæerne får en lidt lavere løn end danskere i tilsvarende job. Meget tyder på, at der er kommet en ny konkurrence også på løn om jobbene i de brancher, hvor vi finder flest østeuropæere. Det er brancher som det grønne område, rengøring, hotel og restauration og bygge- og anlæg.

Vi ved samtidig fra forskning om arbejdsmigration i andre lande, at jo længere en migrant opholder sig i det nye værtsland, jo bedre lærer man forholdene at kende, hvorfor migranterne efterhånden stiller krav til bl.a. løn- og arbejdsvilkår, som svarer til det, der gælder for hjemlandets arbejdstagere. Den udfordring arbejdsmigrationen i udgangspunktet kan udgøre ændrer sig således over tid i takt med at arbejdsmigranterne integreres på arbejdsmarkedet. Vi antager, at udviklingen er den samme herhjemme. Det er samtidig et signal om, at det er vigtigt for fagbevægelsen at få fat i de udlændinge, som planlægger at blive her i længere tid, og der er tal fra 3F, som peger på en vis succes med dette.

Vi ved, at cirka halvdelen af de borgere fra Øst- og Centraleuropa, der arbejder i Danmark er registreret som fastboende. Det tyder på en mere fast tilknytning til det danske arbejdsmarked – de er altså typisk ikke vikarer eller udstationerede. Der er, som det også er fremgået af den senere tids debat, øst- og centraleuropæere borgere, som af forskellige grunde trækker på sociale ydelser, men dem, der blot arbejder her og på sin vis stille og roligt bliver integreret på det danske arbejdsmarked – i det danske samfund – hører vi ikke meget om.

Ser vi nærmere på statistikken over aldersfordelingen for fastboende øst- og centraleuropæere i Danmark i henholdsvis 2008 og 2014, kan vi for det første se, at der er sket en ganske betragtelig stigning af især yngre borgere fra disse lande (den blå linje). Men som det også fremgår, så er der kommet mange flere af de helt små, altså børn. Det er vanskeligt at tolke dette som andet end et udslag af, at borgere fra de nye EU-lande etablerer sig her med partner og barn. Det er ikke alle børnechecks, der bliver sendt ud af landet.

Aldersfordeling for fastboende øst- og centraleuropæere (EU 10) i Danmark, 2008 og 2014

Kilde: Danmarks Statistik

FAOS
26.05.14